

РІЧКОВА ФЛОТИЛІЯ ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКИХ СИЛ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ТА ЇЇ ПОПЕРЕДНИКИ

У статті розглянуто розвиток річкову компоненту ВМС Збройних Сил України. Відзначено, що дуже короткий період (травень 1995 – початок 1996 рр.) на Дунаї існувала бригада річкових кораблів. Після цього тривалий час річкова складова Сил безпеки і оборони України була представлена лише частинами Державної прикордонної служби. Спробу відтворити річкову компоненту в складі ВМС зробили у 2013 – 2014 рр., однак вона виявилась нетривалою. З літа 2021 р. розпочалось активне освоєння Військово-Морськими Силами річкової акваторії Дніпра. Завдяки цьому в березні 2022 р. почалось формування річкової флотилії на Дніпрі. До її складу увійшли два окремі дивізійні річкових катерів (у Києві та Запоріжжі). Річкову флотилію спершу укомплектували мобілізованими цивільними катерами, а з осені 2022 р. почали надходити спеціально побудовані катери – як українського виробництва, так і передані країнами-партнерами в рамках військово-технічної допомоги. Крім того, були отримані і берегові ракетні (протикатерні) комплекси. Річкова флотилія ВМС Збройних Сил України виконує завдання, аналогічні тим, що виконували річкові флотилії часів Другої світової війни чи війни у В'єтнамі: підтримка наземних частин на березі та островах, висадка десантів, переправа через річку особового складу та вантажів, патрулювання річкової акваторії. Додатковою важливою функцією стала протиповітряна оборона.

Ключові слова: ВМС ЗС України, річкова флотилія, річкові катери, російсько-українська війна, широкомасштабне вторгнення військ рф в Україну.

Постановка проблеми та її актуальність. Нинішня російсько-українська війна багато в чому змінила погляди на сучасні способи ведення бойових дій. Наприклад, упродовж багатьох десятиліть панувала думка про застарілість (для європейських умов) річкових флотилій і річкових бойових кораблів (катерів). Однак річкова флотилія ВМС ЗС України, створена в березні 2022 р., успішно виконує різноманітні бойові завдання на Дніпрі.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. З огляду на те, що річкова флотилія ВМС ЗС України створена порівняно недавно, досі в історіографії відсутні публікації, присвячені цьому з'єднанню. Однак діяльність річкової флотилії досить широко висвітлюється в інтернет-публікаціях.

Харук Андрій Іванович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри гуманітарних наук, Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

© Харук А. І., 2024.

Мета та завдання дослідження. Стаття має на меті дослідити передісторію та історію формування річкової флотилії ЗС України, а також її участь у відбитті російської агресії.

Виклад основного матеріалу дослідження

Попередники річкової флотилії ВМС ЗС України

Нинішня річкова флотилія є не першим річковим з'єднанням у складі ВМС України. Початок був покладений 1 травня 1995 р., коли в рамках угоди про поділ Чорноморського флоту Україна отримала частину катерів розформованої 116-ї бригади річкових катерів, яка базувалась на Дунаї. Україна отримала п'ять артилерійських катерів проекту 1204 (збудовані у 1968 – 1979 рр. у Керчі) – АК-211, АК-246, АК-397, АК-563 і АК-583, а також корабель управління ССВ-10 (*Угода... про параметри поділу..., 1997*). Останнім ввели до складу ВМС України під назвою «Дунай», а артилерійські катери назвали на честь міст: АК-211 – «Лубни», АК-246 – «Канів», АК-397 – «Ніжин», АК-563 – «Ізмаїл» (АК-583 знаходився в поганому технічному стані та до складу ВМС України не вводився). На базі цих кораблів утворили 3-тю бригаду річкових кораблів. Однак вже в лютому 1996 р. цю бригаду передали з ВМС до Державного комітету з охорони Державного кордону України та реорганізували в Ізмаїльську окрему бригаду прикордонних сторожових кораблів. В грудні 2000 р. Ізмаїльську бригаду розформували, а кораблі передали Одеському загону морської охорони. Однак у червні 2002 р. був утворений 18-й Ізмаїльський загін морської охорони. До його складу передали усі вищезгадані кораблі, пізніше його поповнили кількома малими катерами (*В Ізмаїлі відроджують..., 2019*). У 2008 р. катер «Канів» вивели з бойового складу (пізніше його розібрали на запчастини для ремонту однотипних катерів), а у 2012 р. списали «Дунай», виставивши його на продаж як металобрухт (*«Дедушка украинского флота»..., 2019*).

Артилерійські катери не лише патрулювали кордон на р. Дунай, але й систематично брали участь у спільних навчаннях серії Riverine з річковою флотилією Румунії (*На Дунаї тривають..., 2021*). У 2019 – 2021 рр. «Лубни», «Ніжин» та «Ізмаїл» пройшли ремонти (*Українські «Джмелі»..., 2019*). Крім Дунаю, прикордонники мали свої катери і на Дніпрі – у складі Групи катерів Морської охорони «Дніпро». Базувалась вона в Києві. Де за радянських часів базувався загін навчальних катерів Київського вищого військово-морського політичного училища (малі катери проекту 1415 та ін.). Він припинив своє існування після розформування училища у 1995 р.

Рис. 1. Прикордонний сторожовий корабель «Ніжин» (проекту 1204) на Дунаї під час навчань Riverine-2021. Вересень 2021 р.

У січні 2013 р. річковий компонент знову з'явився у складі ВМС України – був сформований 24-й окремий дивізіон річкових катерів. Тимчасово він базувався в Одесі, а діяти мав на Дунаї та на Дніпровсько-Бузькому лимані (*В українській армії...*, 2013). До складу дивізіону увійшли три артилерійські катери (хоч «артилерійськими» вони є суто номінально – озброєні ці катери тільки кулеметами): «Скадовськ» (Р170) проекту 1400М і два переобладнаних рейдових катери проекту 376У – АК-01 «Рівне» (Р172) і АК-02 (Р173). Ці катери були лише тимчасовим рішенням, оскільки в перспективі 24-й дивізіон мав отримати дев'ять малих броньованих артилерійських катерів (МБАК) проекту 58155 «Гюрза-М». Контракт на їхнє будівництво на корабельні «Кузня на Рибальському» в Києві був підписаний 25 жовтня 2012 р. (зрештою, побудували вісім таких катерів) (*Малий броньований...*, 2019). Однак у 2014 р. 24-й дивізіон розформували, а його катери передали до складу 1-го дивізіону охорони та забезпечення (з 2018 р. – 1-й дивізіон кораблів охорони рейду) (*Розформовані військові частини*, 2022). До цього дивізіону передавали і новозбудовані катери проекту 58155.

За півроку до початку широкомасштабного російського вторгнення українські Сили безпеки і оборони суттєво посилили свою активність на Дніпрі. На початку серпня 2021 р. у районі Києва були проведені навчання за участю трьох МБАК проекту 58155 – «Бердянськ» (Р175), «Нікополь» (Р176) і «Костопіль» (Р180) – а також десантного катера «Сватове» (L434) проекту 1176. Ці катери прибули з Чорного моря. Крім того, у навчаннях взяли участь річкові

підрозділи Державної прикордонної служби України, Національної поліції, Державної служби України з надзвичайних ситуацій (*Катери ВМС України...*, 2021).

Рис. 2. Катери «Бердянськ», «Нікополь» і «Костопіль» під час навчань на Дніпрі. Серпень 2021 р.

24 серпня 2021 р. на Дніпрі, в районі Київського річкового вокзалу і Труханового острова, за наказом Міністерства оборони України вперше за роки незалежності був проведений парад річкового компоненту Сил безпеки і оборони України. Від ВМС у ньому взяли участь чотири вищезгаданих катери та чотири швидкісних човни з напівжорстким копусом типу «Willard». Сили спеціальних операцій представляли по одному катеру типів «Wing» і «Brig». Від Національної поліції України були представлені чотири багатофункціональних катери TUNA UMS 600, катер 865 CABIN, спеціальний штурмовий катер «Spirit 585». Від Державної прикордонної служби у параді взяли участь два катери «Safe Boat 27» 10-го окремого загону оперативного реагування «Дозор» та малий катер UMS-1000 з Групи катерів Морської охорони «Дніпро». Державна служба України з надзвичайних ситуацій була представлена рятувальним катером на повітряній подушці MARC-700, пожежним катером UMS-865, самохідним моторним судном «Crownline 270 CR», катером з розмінування СКР СПРУТ, водолазно-рятувальним катером «Рятувальник 101». В параді була й авіаційна частина – над Дніпром пройшли два гелікоптери Мі-14 10-ї морської авіаційної бригади, а також по два штурмовики Су-25 з Повітряних сил і гелікоптери Мі-8 з авіації Сухопутних військ (*Наказ МО України від 11.08.2021 № 232*).

У січні 2022 р., буквально напередодні початку російського широкомасштабного вторгнення, в Одесі пройшла конференція з планування міжнародних військово-морських навчань «Sea Breeze-2022». За її результатами повідомлялось, що під час навчань буде організований річковий етап, який пройде на Дніпрі. Планувалось залучити, зокрема, артилерійські катери ВМС (проекту 58155) і Морської охорони (проекту 1204) (*Сі-Бриз-2022..., 2022*). Однак через початок російського вторгнення плани довелося коригувати. Навчання «Sea Breeze-2022» пройшли в липні 2022 р. біля берегів Болгарії.

Структура й озброєння річкової флотилії ВМС ЗС України

Формування постійних річкових сил на Дніпрі почалося вже після початку широкомасштабного російського вторгнення. В березні 2022 р. була утворена річкова флотилія ВМС України. Штаб її розташувався в Києві, а командиром призначили капітана 1 рангу Юрія Вицького.

На структурі річкової флотилії відобразились гідрологічні особливості Дніпра в межах України. По суті, на значній частині своєї течії ця річка в другій половині ХХ століття була перетворена на каскад водосховищ. Прохід суден цим каскадом можливий лише з використанням шлюзів, що у воєнний час вкрай утруднено. Тому річкова флотилія формувалась з двох частин. 15 квітня 2022 р., відповідно до директиви Головнокомандувача Збройних Сил України від 3 квітня 2022 р., в Києві почалося формування 26-го окремого дивізіону річкових катерів (однорічка; командир – капітан 2 рангу В'ячеслав Симоненко) (*Довідка про бойовий шлях 26...:1*). Його кістяк спершу склали мобілізовані цивільні катери.

Командувач ВМС України віце-адмірал Олексій Неїжпапа у червні 2022 р. відзначав: «Сама обстановка диктувала нові вимоги й змусила дивитися нас не лише на річкові артерії на півдні, а й на півночі нашої країни. Відтак, за ініціативи та підтримки командування Сухопутних військ нами спільно було сформовано дивізіон річкових катерів на півночі Дніпра – головної логістичної артерії України, втратити яку ми не можемо собі дозволити». Він же відзначав, що одним із мотивів створення Річкової флотилії була потенційна загроза з боку Білорусі, яка має річковий дивізіон у Пінську (*Про важливість і перспективи..., 2022*). 26-й однорічка увійшов у підпорядкування Сил оборони Києва для забезпечення підтримки сил у прирічкових операційних районах, які діють біля Дніпра.

22 липня 2022 р. була видана директива Головнокомандувача Збройних Сил України, яка передбачала формування 27-го окремого дивізіону річкових катерів з базою в м. Запоріжжі, призначеного для дій у нижній течії Дніпра (*Довідка про бойовий шлях 27...:1*). Очолив його капітан 2 рангу Ігор Хозлу.

Рис. 3. Катер типу «Dauntless» на Дніпрі. Початок грудня 2023 р.

Вагомим поповненням українських річкових дивізіонів стали катери, які надаються країнами-партнерами. Зокрема, в червні 2022 р. уряд США оголосив, що в черговому пакеті військової допомоги буде передано десять швидкісних катерів «Dauntless» виробництва фірми «Sea Ark». Вони надійшли восени того ж року і були розподілені між двома річковими дивізіонами (*Бровінська, 2022*).

Досить цікавим поповненням, отриманим 26-м дивізіоном у вересні 2022 р., став десантний катер «Sherp The Shuttle». Цей катер створювався виробником колісних всюдиходів «Sherp» для транспортування їх через водойми. Наявність рампи в носовій частині дозволяє перевозити легку колісну техніку (вантажність катера становить 4 тонни), а два двигуни потужністю по 300 к.с. забезпечують максимальну швидкість понад 30 вузлів (без вантажу). У ВМС катер озброїли двома 12,7 мм кулеметами (*Річковий дивізіон ЗСУ..., 2022*).

Рис. 4. Флагман річкової флотилії – катер «Буча»

Найбільш потужною бойовою одиницею річкової флотилії наразі є малий броньований артилерійський катер «Буча» (P181). Це – останній, восьмий катер проекту 58155. Російське вторгнення застало його в Києві, де катер проходив випробування. Після їх завершення 26 травня 2023 р. «Бучу» включили до складу 26-го окремого дивізіону річкових катерів флагмана річкової флотилії. 7 липня того ж року катер вийшов на перше бойове чергування на Дніпрі (*Артилерійський катер «Буча»...*, 2023).

Оновлення та розширення корабельного складу річкової флотилії триває. 6 липня 2024 р. пресслужба ВМС України оприлюднила відео з навчань, які проходили на одному з дніпровських водосховищ. На ньому показана висадка десанту, в якій взяли участь, поряд з катером «Sherp The Shuttle», щонайменше чотири катери типу «Usiko» (Marine Alutech Watercat M11). Неназвана кількість таких катерів була передана Україні Фінляндією. Такий катер завдовжки 10,5 м має водотоннажність 10 т і вантажність 2,5 т. Він може розвивати швидкість 30-35 вуз. Ще одним цікавим моментом цих навчань стала участь в них гелікоптера «Westland Sea King» – одного з переданих Великою Британією (*На Дніпрі відбулись...*, 2024).

Особливості бойових дій на Дніпрі зумовили деяку специфіку структури річкових сил. В обох дивізіонах були утворені берегові протикатерні ракетні батареї. Їх озброїли ракетними комплексами

RBS-17, переданими Швецією. Ці комплекси використовують спеціально модифіковані ракети «Хеллфайр» з лазерним наведенням. Про рішення передати RBS-17 Україні уряд Швеції повідомив в червні 2022 р. (*Швеція надішле Україні...*, 2022). Перше відео бойового застосування RBS-17 з'явилося у жовтні того ж року. З огляду на відсутність на Дніпрі катерів противника, ці ракети використовувались для стрільби по наземних цілях (*Українські військові застосували...*, 2022).

Участь річкової флотилії ВМС ЗС України у бойових діях

Побоювання щодо можливих дій противника на Дніпрі в районі Києва не справдились, але 26-й дивізіон ніс патрульну службу на самій річці та Київському морі. Оскільки після відступу росіян від Києва загроза з північного напрямку значно знизилась, частину сил 26-го дивізіону в липні 2022 р. скерували на Запорізький напрямок (*Довідка про бойовий шлях 26...:1*). Одним із найважливіших завдань тієї частини дивізіону, яка залишилась в Києві, стала протиповітряна оборона. Росіяни ще з перших днів широкомасштабного вторгнення оцінили переваги повітряного шляху над Дніпром і Київським морем – над водою, на рівні чи навіть нижче берегів, літальні апарати опинялись у «мертвій зоні» засобів ППО. Саме так рухались їхні гелікоптери з десантом до Гостомеля (*Харук, 2022:143*). У ході авіаційно-ракетних ударів по об'єктах цивільної інфраструктури в Києві та його околицях росіяни почали прокладати маршрути польотів крилатих ракет, а згодом і БпЛА типу «Шахед-136» над Дніпром. За таких обставин катери 26-го дивізіону виконували ту ж роботу, що і мобільні вогневі групи на суші. З тих випадків знищення повітряних цілей 26-м дивізіоном, які стали відомі громадськості, згадаємо хоча б епізод 25 травня 2023 р., коли вогнем ПЗРК «Ігла-1» була збита крилата ракета, а також протиповітряні бої 25 листопада та 16 грудня 2023 р., коли екіпажі катерів дивізіону збили над Києвом, відповідно, три і один БпЛА «Шахед-136» (*Довідка про бойовий шлях 26...:2*).

У травні 2023 р. 26-й дивізіон взяв участь у навчаннях Сил територіальної оборони в Північній операційній зоні, в ході яких відпрацьовувались завдання пошуку, локалізації, блокування та знищення розвідувально-диверсійних груп противника. Командувач Об'єднаних сил ЗС України генерал-лейтенант Сергій Насв, коментуючи хід навчань, зокрема відзначив: «Висадка річкового десанту та захоплення визначеного плацдарму – це маленька частина першочергових завдань, до яких завжди готові воїни, що

боронять північний напрямок. Я задоволений підготовкою наших підрозділів» (*Сили оборони тренуються...*, 2023). Інженерно-саперне відділення дивізіону бере участь у роботі з розмінування деокупованих територій. До початку 2024 р. сапери 26-го дивізіону обстежили 180 гектарів території в Київській області та здійснили понад 20 підривів вибухонебезпечних предметів (*Довідка про бойовий шлях 26...:2*).

На Запорізькому напрямку частини 26-го дивізіону в жовтні 2022 р. забезпечили висадку та вогневу підтримку десанту на лівому березі Дніпра. У цих боях брали участь не лише екіпажі катерів, але й особовий склад роти охорони (*Довідка про бойовий шлях 26...:1*). 27-й дивізіон теж брав участь у висадці десантів і переправі підкріплень через Дніпро на Запорізькому напрямку. З вересня 2023 р. цей дивізіон разом з частиною сил 26-го дивізіону діє в підпорядкуванні тактичної групи морської піхоти в Миколаївській та Херсонській областях, забезпечуючи операції на плацдармі в районі Кринок (на лівому березі Дніпра). Катери забезпечували ротацію особового складу, доставляли боєприпаси та продукти харчування, евакуювали поранених і загиблих (*Довідка про бойовий шлях 27...:2-3*).

У серпні-вересні 2023 р. два десантні катери зі складу 27-го дивізіону виконували завдання в Чорному морі під оперативним керівництвом Головного управління розвідки Міністерства оборони України. Вони брали участь у звільненні бурових газовидобувних платформ – так званих вишок Бойка. 27 серпня в районі цих платформ чотири катери (у тому числі два з 27-го дивізіону) були атаковані російським літаком Су-30. Російський літак невдало намагався уразити українські катери гарматним вогнем і ракетами, однак був пошкоджений ракетою ПЗРК і змушений покинути поле бою (*Довідка про бойовий шлях 27...:2*).

Активно працювали і берегові ракетні батареї. Батарея 27-го дивізіону з доданими розрахунками батареї 26-го дивізіону з грудня 2022 р. діяла на Запорізькому та Мелітопольському напрямках (*Довідка про бойовий шлях 26...:3*). Періодично їх придають частинам Сухопутних військ – наприклад, в грудні 2023 р. батарея 27-го дивізіону діяла в підпорядкуванні 128-ї гірсько-штурмової бригади. Головними цілями для RBS-17 були опорні пункти противника в житлових і господарських будівлях, бліндажі, а також броньована та неброньована техніка (*Довідка про бойовий шлях 27...:2*).

Важливу роль у визначенні сучасного статусу та ролі річкової флотилії ВМС ЗС України відіграло розпорядження Кабінету Міністрів України № 633-р від 18 липня 2023 р. Воно вимагає від усіх цивільних структур забезпечувати відповідно до компетенції взаємодію з підрозділами Військово-Морських Сил Збройних Сил під час виконання ними поставлених завдань в умовах воєнного стану на судноплавних внутрішніх водних шляхах, що проходять територіями, на яких встановлений особливий режим; під час прийняття рішень щодо пересування плавучих транспортних засобів судноплавними внутрішніми водними шляхами в обов'язковому порядку погоджувати такі рішення з річковою флотилією ВМС України; забезпечувати координацію сил та засобів, зокрема через ситуаційний центр річкової флотилії ВМС України, у межах виданих військовим командуванням наказів (директив) з питань забезпечення оборони, громадської безпеки і порядку, здійснення заходів правового режиму воєнного стану. Тобто, на річкову флотилію були покладені ще й функції контролю над судноплавством на Дніпрі. Зоною відповідальності 26-го дивізіону стала ділянка від кордону з Білоруссю до Канівського водосховища включно, а 27-го – від Кременчуцького водосховища до Каховської гідроелектростанції (*Розпорядження... № 633*). Нижче Дніпром проходить лінія фронту, тож про жодне цивільне судноплавство тут не може бути й мови (загальна довжина річкової ділянки фронту сягає 330 – 340 км).

4 липня 2024 р. 26-й і 27-й окремі дивізіони річкових катерів з метою гідного вшанування мужності та героїзму, виявлених під час захисту державного суверенітету, незалежності, територіальної цілісності України були відзначені почесною відзнакою «За мужність і відвагу» (*Указ... № 449/2024; Указ... № 450/2024*). Характерно, що досвід бойової роботи української річкової флотилії оцінив і противник. 20 березня 2024 р. міністр оборони рф сергій шойгу заявив про формування Дніпровської військової флотилії, до складу якої мала увійти бригада річкових катерів. Однак у практичну площину ці наміри, наскільки можна судити, досі не перейшли.

Висновки. Після короткого періоду існування бригади річкових кораблів на Дунаї (1995 – початок 1996 рр.), річкова складова Сил безпеки і оборони України була представлена лише частинами Державної прикордонної служби. Спроба відтворити річкову компоненту в складі ВМС Збройних Сил України у 2013 – 2014 рр. виявилась нетривалою. Однак з літа 2021 р. розпочалось активне освоєння Військово-Морськими Силами річкової

акваторії Дніпра. Проведена підготовка дозволила в березні 2022 р. почати формування річкової флотилії на Дніпрі. Утворені в її складі дивізіони успішно беруть участь у бойових діях. Завдання української річкової флотилії, в принципі, не змінилися порівняно з аналогічними з'єднаннями часів Другої світової війни чи війни у В'єтнамі. Перш за все це підтримка наземних частин на березі та островах, висадка десантів, переправа особового складу та вантажів, патрулювання річкової акваторії. До цього додалось ще й виконання завдань протиповітряної оборони.

Використані посилання

Артилерійський катер «Буча» вийшов на бойове чергування (2023). Ukrainian Shipping Magazine. URL: <https://usm.media/artyleryijskyj-kater-bucz-a-vyjszow-na-bojove-czerhuvannja/> [дата звернення: 18.06.2024].

Бровінська М. (2022). ВМС України посилять американські патрульні катери Sea Ark Dauntless. Що це за техніка та як вони працюють: фото, відео. Dew.UA. URL: <https://dev.ua/news/kater-1669031181> [дата звернення: 17.06.2024].

В Ізмаїлі відроджують загін морської охорони (2019). URL: <https://mil.in.ua/uk/news/v-izmayili-vidrozhuyut-zagin-morskoyi-ohorony/> [дата звернення: 16.06.2024].

В українській армії створюється військово-річковий флот (2013). VHIAN. URL: <http://www.unian.ua/society/735421-v-ukrajinskiy-armiji-stvoryuetsya-viyskovorichkoviy-flot.html> [дата звернення: 17.06.2024].

«Дедушка українського флота»: дев'ять крещених і три громадянства старейшого воєнного корабля країни (2019). Думська. URL: <https://dumskaya.net/news/dedushka-ukrainskogo-flota-devyat-kreshcheniy-i-079865/> [дата звернення: 16.06.2024].

Довідка про бойовий шлях 26-го окремого дивізіону річкових катерів річкової флотилії Військово-Морських Сил Збройних Сил України. 4 с.

Довідка про бойовий шлях 27-го окремого дивізіону річкових катерів річкової флотилії Військово-Морських Сил Збройних Сил України. 3 с.

Катери ВМС України провели тренування на Дніпрі у Києві (2021). URL: <https://mil.in.ua/uk/news/katery-vms-ukrayiny-provely-trenuvannya-na-dnipro-u-kyuevi/> [дата звернення: 17.06.2024].

Кізілов Є. (2024). Шойгу заявив про створення «Дніпровської флотилії». Українська правда. URL: <https://mil.in.ua/uk/news/katery-vms-ukrayiny-provely-trenuvannya-na-dnipro-u-kyuevi/> [дата звернення: 18.06.2024].

Малий броньований артилерійський катер проєкту 58155, шифр «МБАК» (2019). URL: <https://www.ukrmilitary.com/2015/09/gurzam.html> [дата звернення: 17.06.2024].

На Дніпрі відбулись навчання Річкової флотилії України (2024). URL: <https://mil.in.ua/uk/news/na-dnipro-vidbulys-navchannya-richkovoyi-flotylyi-ukrayiny/> [дата звернення: 18.06.2024].

На Дунаї тривають українсько-румунські навчання «Riverine-2021» (2021). URL: <https://mil.in.ua/uk/news/na-dunayi-tryvayut-ukrayinsko-rumunski-navchannyariverine-2021/> [дата звернення: 17.06.2024].

Наказ Міністерства оборони України від 11.08.2021 № 232 «Про проведення учасних заходів на річці Дніпро в місті Київ та в місті Одеса». URL: https://www.mil.gov.ua/content/mou_orders/mou_2021/232_nm.pdf [дата звернення: 17.06.2024].

Про важливість і перспективи військового річкового флоту на Дніпрі – Командувач ВМС ЗСУ (2022). URL: <https://armyinform.com.ua/2022/06/22/provazhlyvist-i-perspektyvy-vijskovogo-richkovogo-flotu-na-dnipri-komanduvach-vms-zs-ukrayinu/> [дата звернення: 17.06.2024].

Річковий дивізіон ЗСУ отримав десантний катер «Sherp The Shuttle» (2022). *Портм Україну*. URL: <https://ports.ua/richkovij-divizion-zsu-otrimav-desantnij-kater-sherp-the-shuttle/> [дата звернення: 18.06.2024].

Розпорядження Кабінету Міністрів України № 633-р від 18 липня 2023 р. «Деякі питання здійснення координації та контролю за судноплаством на внутрішніх водних шляхах в умовах воєнного стану». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/633-2023-%D1%80#Text> [дата звернення: 18.06.2024].

Розформовані військові частини (2022). URL: <https://www.ukrmilitary.com/p/disbanded-troops.html> [дата звернення: 17.06.2024].

Сили оборони тренуються захоплювати плацдарми на берегах Дніпра (2023). URL: <https://mil.in.ua/uk/news/syly-oborony-trenuyutsya-zahoplyuvaty-platsdarmy-na-beregah-dnipra/> [дата звернення: 18.06.2024].

Сі-Бриз-2022: прикордонники візьмуть участь у морській, сухопутній та авіаційній компонентах (2022). URL: <https://dpsu.gov.ua/ua/news/si-briz-2022-prikordonniki-vizmut-uchast-u-morskiy-suhoputniy-ta-aviaciyniy-komponentah/> [дата звернення: 17.06.2024].

Угода між Україною і російською федерацією про параметри поділу Чорноморського флоту від 28.05.97. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/mu97259?an=2&ed=2010_04_21 [дата звернення: 16.06.2024].

Указ Президента України № 449/2024 від 4 липня 2024 р. «Про відзначення почесною відзнакою «За мужність і відвагу»». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4492024-51381> [дата звернення: 18.06.2024].

Указ Президента України № 450/2024 від 4 липня 2024 р. «Про відзначення почесною відзнакою «За мужність і відвагу»». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4502024-51385> [дата звернення: 18.06.2024].

Українські військові застосували RBS-17 по наземних цілях (2022). URL: <https://mil.in.ua/uk/news/ukrayinski-vijskovi-zastosluvaly-rbs-17-po-nazemnyh-tsilyah/> [дата звернення: 18.06.2024].

Українські «джмелі» пройдуть докові ремонти (2019). URL: <https://mil.in.ua/uk/ukrayinski-dzhmeli-projdut-dokovi-remonty/> [дата звернення: 16.06.2024].

Харук А. (2022). Оборона Гостомельського і Васильківського аеродромів: спроба реконструкції подій. *Український історичний журнал*. № 4. С. 139 – 147.

Швеція надішле Україні протикорабельні ракети (2022). URL: <https://mil.in.ua/uk/news/shvetsiya-nadishle-ukrayini-protikorabelni-rakety/> [дата звернення: 17.06.2024].

References

Artillery boat «Bucha» went on combat duty (2023). *Ukrainian Shipping Magazine*. URL: <https://usm.media/artyleryijskij-kater-bucza-vyjszow-na-bojove-czerhuvannja/> [Date accessed 18.06.2024] (ukr).

Brovinska M. (2022). The Navy of Ukraine will strengthen the American patrol boats Sea Ark Dauntless. What is this technique and how do they work: photo, video. *Dew.UA*. URL: <https://dev.ua/news/kater-1669031181> [Date accessed 17.06.2024] (ukr).

A marine guard unit is being revived in Izmail (2019). URL: <https://mil.in.ua/uk/news/vizmayili-vidrozdzhuyut-zagin-morskoyi-ohorony/> [Date accessed 16.06.2024] (ukr).

A naval river fleet is being created in the Ukrainian Army (2013). *UNIAN*. URL: <http://www.unian.ua/society/735421-v-ukrajinskiy-armiji-stvoryuetsya-viyskovorichkoviy-flot.html> [Date accessed 17.06.2024] (ukr).

«Grandfather of the Ukrainian fleet»: nine christenings and three citizenships of the country's oldest military ship (2019). *Dumska*. URL: <https://dumskaya.net/news/vedushka-ukrainskogo-flota-devyat-kreshcheniy-i-079865/> [Date accessed 16.06.2024] (rus).

Information about the combat route of the 26th separate division of river boats of the river flotilla of the Naval Forces of the Armed Forces of Ukraine. 4 p. (ukr).

Information about the combat route of the 27th separate division of river boats of the river flotilla of the Naval Forces of the Armed Forces of Ukraine. 3 p. (ukr).

Boats of the Navy of Ukraine conducted training on the Dnipro in Kyiv (2021). URL: <https://mil.in.ua/uk/news/katery-vms-ukrayiny-provely-trenuvannya-na-dnipri-ukyyevi/> [Date accessed 17.06.2024] (ukr).

Kizilov E. (2024). Shoigu announced the creation of the «Dnipro flotilla». *Ukrainian truth*. URL: <https://mil.in.ua/uk/news/katery-vms-ukrayiny-provely-trenuvannya-na-dnipri-ukyyevi/> [Date accessed 18.06.2024] (ukr).

Small armored artillery boat of project 58155, code «MBAK» (2019). URL: <https://www.ukrmilitary.com/2015/09/gurzam.html> [Date accessed 17.06.2024] (ukr).

Training of the River Flotilla of Ukraine took place on the Dnipro (2024). URL: <https://mil.in.ua/uk/news/na-dnipri-vidbulys-navchannya-richkovoyi-flotylyiyi-ukrayiny/> [Date accessed 18.06.2024] (ukr).

Ukrainian-Romanian exercises Riverine-2021 continues on the Danube (2021). URL: <https://mil.in.ua/uk/news/na-dunayi-tryvayut-ukrayinsko-rumunski-navchannya-riverine-2021/> [Date accessed 17.06.2024] (ukr).

Order of the Ministry of Defense of Ukraine dated 11.08.2021 № 232 «On holding solemn events on the Dnipro River in the city of Kyiv and in the city of Odesa». URL: https://www.mil.gov.ua/content/mou_orders/mou_2021/232_nm.pdf [Date accessed 17.06.2024] (ukr).

On the importance and prospects of the military river fleet on the Dnipro – the Commander of the Navy of the AFU (2022). URL: <https://armyinform.com.ua/2022/06/22/pro-vazhlyvist-i-perspektyvy-vijskovogo-richkovogo-flotu-na-dnipri-komanduvach-vms-zs-ukrayiny/> [Date accessed 17.06.2024] (ukr).

The River Division of the AFU received a landing craft Sherp The Shuttle (2022). *Порту України*. URL: <https://ports.ua/richkovij-divizion-zsu-otrimav-desantnij-kater-sherp-the-shuttle/> [Date accessed 18.06.2024] (ukr).

Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 633-r dated July 18, 2023 «Some issues of coordination and control of shipping on inland waterways under martial law». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/633-2023-%D1%80#Text> [Date accessed 18.06.2024] (ukr).

Disbanded military units (2022). URL: <https://www.ukrmilitary.com/p/disbanded-troops.html> [Date accessed 17.06.2024] (ukr).

Defense forces are training to capture bridgeheads on the banks of the Dnipro (2023). URL: <https://mil.in.ua/uk/news/syly-oborony-trenuyutsya-zahoplyuvaty-platsdarmy-naberegah-dnipra/> [Date accessed 18.06.2024] (ukr).

Sea Breeze 2022: border guards will participate in sea, land and aviation components (2022). URL: <https://dpsu.gov.ua/ua/news/si-briz-2022-prikordonniki-vizmut-uchast-umorskiy-suhoputniy-ta-aviacijniy-komponentah/> [Date accessed 17.06.2024] (ukr).

Agreement between Ukraine and the Russian Federation on the parameters of the division of the Black Sea Fleet dated May 28, 1997. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/ mu97259?an=2&ed=2010_04_21 [Date accessed 16.06.2024] (ukr).

Decree of the President of Ukraine № 449/2024 of July 4, 2024 «On Awarding the Honorable Insignia «For Courage and Bravery»». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4492024-51381> [Date accessed 18.06.2024] (ukr).

Decree of the President of Ukraine № 450/2024 of July 4, 2024 «On Awarding the Honorable Insignia «For Courage and Bravery»». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4502024-51385> [Date accessed 18.06.2024] (ukr).

The Ukrainian military used the RBS-17 against ground targets (2022). URL: <https://mil.in.ua/uk/news/ukrayinski-vijskovi-zastosluvaly-rbs-17-po-nazemnyh-tsilyah/> [Date accessed 18.06.2024] (ukr).

Ukrainian «Bumblebees» will undergo dock repairs (2019). URL: <https://mil.in.ua/uk/ukrayinski-dzhmeli-projdu-dokovi-remonty/> [Date accessed 16.06.2024] (ukr).

Kharuk A. (2022). Defense of the Gostomel and Vasylykiv airfields: an attempt to reconstruct the events. *Ukrainian historical journal*. № 4. С. 139-147 (ukr).

Sweden will send anti-ship missiles to Ukraine (2022). URL: <https://mil.in.ua/uk/news/shvetsiya-nadishle-ukrayini-protykorabelni-rakety/> [Date accessed 17.06.2024] (ukr).

Kharuk A.

NAVY'S RIVER FLOTILLA OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE AND ITS PREDECESSORS

The article examines the development of the river component of the Navy of the Armed Forces of Ukraine. It is noted that for a very short period (May 1995 – early 1996) there was a brigade of river ships on the Danube. After that, for a long time, the river component of the Security and Defense Forces of Ukraine was represented only by parts of the State Border Service. An attempt to recreate the river component as part of the Navy was made in 2013-2014, but it turned out to be short-lived. From the summer of 2021, the active development of the Dnipro river water area by the Naval Forces began. Thanks to this, in March 2022, the formation of a river flotilla on the Dnieper began. It included two separate divisions of river boats (in Kyiv and Zaporizhzhia). The river flotilla was first equipped with mobilized civilian boats, and from the fall of 2022, specially built boats began to arrive – both Ukrainian-made and those transferred by partner countries as part of military-technical assistance. In addition, coastal missile (anti-boat) complexes were also obtained. The river flotilla of the Navy of the Armed Forces of Ukraine performs tasks, in general, similar to those performed by river flotillas during the Second World War or the Vietnam War: support of land units on the shore and islands, amphibious landings, river crossing of personnel and cargo, patrolling of the river water area. Air defense became an additional important function.

Keywords: Navy of the Armed Forces of Ukraine, river flotilla, river boats, Russian-Ukrainian war, large-scale invasion of Russian troops in Ukraine.